

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ก

แผนที่เขตจังหวัดปฏิบัติงานของพระธรรมจาริก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ข

สถานที่ตั้งและรายชื่อคณะกรรมการบริหารงานโครงการพระธรรมจาริก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

สถานที่ตั้งสำนักงานประธานคณะพระธรรมจาริกส่วนกลาง
 ศาลาธรรมชินราชปญฺจบพิธ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เขตดุสิต กรุงเทพฯ
 และที่วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ
 ปี พ.ศ. 2549

สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ องค์ประธานคณะพระธรรมจาริก

1. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตร	เลขานุการ สนง.วัดเบญจฯ
2. พระมหาสมศักดิ์ สุทธิญาณเมธี	วัดเบญจมบพิตร	ผู้ช่วยเลขานุการ
3. พระวิเชียรกรวี	วัดปากน้ำ	เลขานุการประธานฯ
4. พระมหาเกษม ปญฺญาเขโม	วัดปากน้ำ	ผู้ช่วยเลขานุการ

รายนามคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค

วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

กรรมการที่ปรึกษา

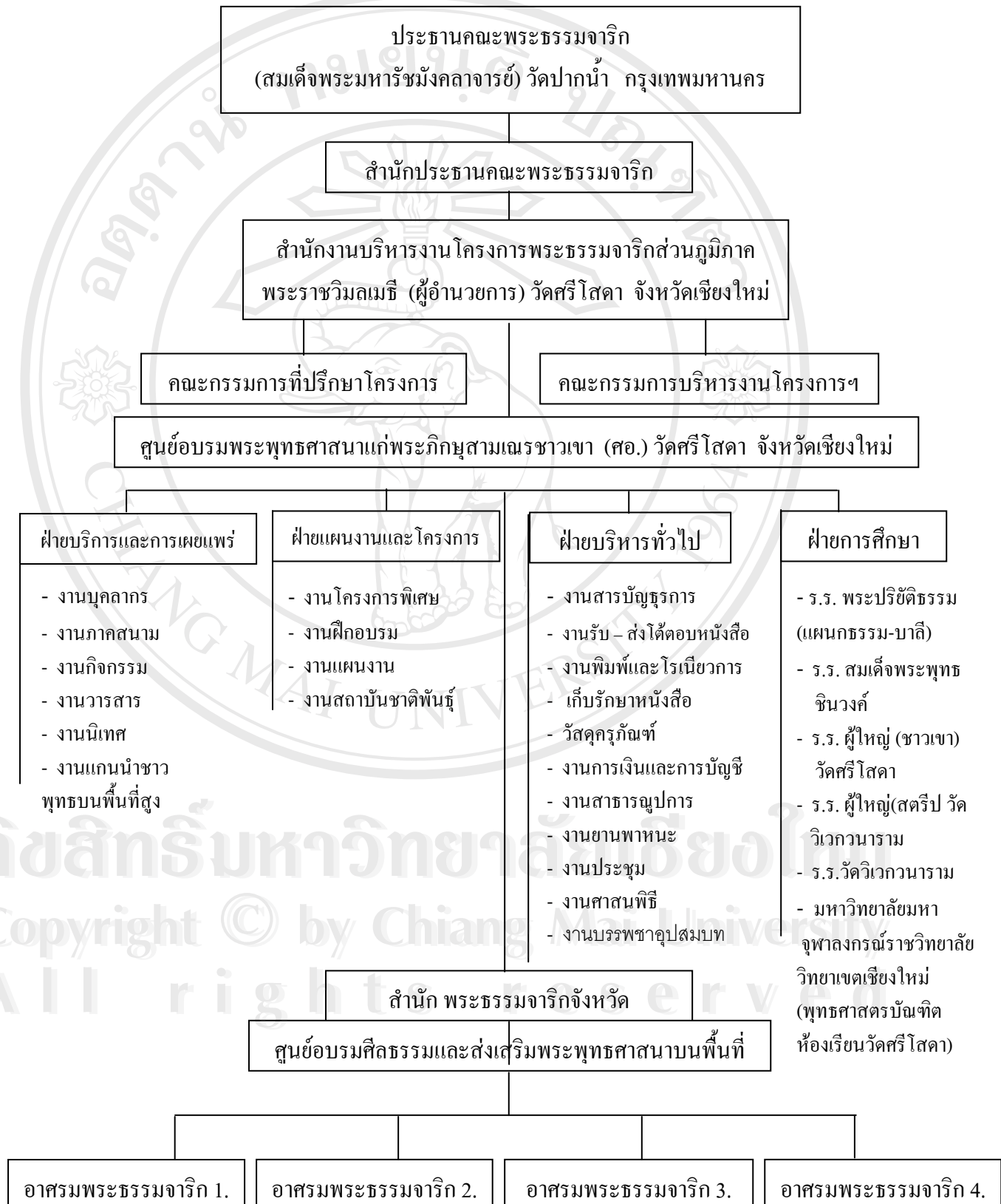
1. พระวิสุทธาธิปดี	เจ้าคณะภาค 4
2. พระธรรมปัญญารักษ์	เจ้าคณะภาค 5
3. พระธรรมวโรดม	เจ้าคณะภาค 6
4. พระธรรมธีรราชมหามุนี	เจ้าคณะภาค 7
5. พระเทพวิสุทธารัตน	เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่
6. พระเทพนันทาจารย์	เจ้าคณะจังหวัดน่าน
7. พระราชวิรากร	เจ้าคณะจังหวัดตาก
8. พระเทพมหาเจติยาจารย์	เจ้าคณะจังหวัดลำพูน
9. พระราชวิริยาภรณ์	เจ้าคณะจังหวัดพะเยา
10. พระสุนทรมุนี	เจ้าคณะจังหวัดลำปาง
11. พระเทพปริยัติ	เจ้าคณะจังหวัดกำแพงเพชร
12. พระราชสิทธินายก	เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย
13. พระราชวิราคม	เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน
14. พระราชวิสุทธี	เจ้าคณะจังหวัดแพร่
15. พระศรีปริยัติโยดม	เจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ค

โครงสร้างการบริการงานโครงการพระธรรมจาริก ปี พ.ศ. 2549

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ระดับนโยบาย
แกนนำชาวพุทธบนพื้นที่สูง และพระธรรมจาริก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ง
ผู้ให้การสัมภาษณ์

รายชื่อผู้รับผิดชอบระดับนโยบายของโครงการพระธรรมจาริกและแกนนำชาวพุทธบนพื้นที่สูง

1. สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง) (สวดประเสริฐ)
อายุ 81 ปี
ประธานคณะพระธรรมจาริก วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
2. พระพรหมปริยาจารย์ (สมุท) (รัชฎาภรณ์)
อายุ 85 ปี
ประธานที่ปรึกษามูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร ในพระบรมราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี วัดเบญจมบพิตรฯ กรุงเทพมหานคร
3. พระราชวิมลเมธี (สังวาลย์)(ของนันท)
อายุ 71 ปี
ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค และเจ้าอาวาสวัด
ศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. พระครูสุตกิจจานุถูล (เสี่ยม) (ไพฑูรย์)
อายุ 69 ปี
ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค และรองเจ้า
อาวาสวัดศรีโสดา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
5. พระครูโสภณกิริยประชากิจ (เพี้ยน) (พันคุ้ม)
อายุ 69 ปี
พระธรรมจาริกรุ่นแรก ปี พ.ศ. 2508 ประจำอาศรมพระธรรมจาริกบ้านเข้าหนองแวน
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
6. นายวัลลภ พลอยทับทิม
อายุ 59 ปี
ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร
7. นายมนูรินทร์ ดิยาชน
อายุ 60 ปี

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ กรุงเทพมหานคร

8. นายประหยัด ปันสี

อายุ 38 ปี

ประธานแกนนำชาวพุทธบนพื้นที่สูง ตำบลบ้านวัดจันทร์ (บ้านเด่น) อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

9. นายฉาย สินลี

อายุ 43 ปี

แกนนำชาวพุทธบนพื้นที่สูง บ้านลีชอดันลุง ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัด
เชียงใหม่

10. นายประวิทย์ สมบัติรัตนกร

อายุ 41 ปี

แกนนำชาวพุทธบนพื้นที่สูง บ้านเข้าปางควาย ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติผู้ให้การสัมภาษณ์

1. พระธีรภัทร ธีรภทฺโท (แซ่ม้า)
อายุ 23 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านขุนช่างเคี่ยน (ม้ง) ตำบลช่างเคี่ยน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. พระปัญญา ปญฺญาธโร (ชัยรัตน์)
อายุ 57 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านบวกจั่น (ม้ง) ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
3. พระจรัส ขวปญฺโญ (สุนันตะ)
อายุ 47 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านต้นตุง (ลีซอ, อีก้อ) ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
4. พระสมภพ ปโมทิตโต (พนอมรัช)
อายุ 20 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านม่อนเงาะ (ม้ง) ตำบลเมืองเก่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
5. พระทองอินทร์ อาภาโร (กันทาส)
อายุ 30 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านกัวหลวง (มุเซอ) ตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
6. พระเตื้อ กตกิจโจ (เตรียมพุง)
อายุ 23 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านผาแตก (กะเหรี่ยง) ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
7. พระวิรพันธ์ รุกขิตตสาโร (ใจทรินทร์)
อายุ 37 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่เมืองน้อย(กะเหรี่ยง) ตำบลแม่นาหวง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่
8. พระมหาชัยพร ธีรปญฺโญ (ศิริสมบัติ)
อายุ 52 ปี
อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยต้นตอง (มุเซอ) ตำบลแม่นาหวง อำเภอแม่สาย

จังหวัดเชียงใหม่

9. พระชาณูชัย ธนุติชโย (แซ่เต็น)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยปากกล้วย (มูเซอ) ตำบลแม่นาวาง อำเภอแม่อาว
จังหวัดเชียงใหม่

10. พระนิคม โชติธมฺโม (อมรอาจหาญ)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านหลวง (มูเซอ) ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

11. พระสิทธิ ธีรปญฺโญ (อินโสม)

อายุ 46 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านโป่งจ๊อก (มูเซอ) ตำบลแม่ทะลบอำเภอไชยปราการ
จังหวัดเชียงใหม่

12. พระวิรัตน์ สหฺขโส (ตราครุฑ)

อายุ 20 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่อมลอง (ลัวะ,กะเหรี่ยง) ตำบลบ่อสสี อำเภอฮอด
จังหวัดเชียงใหม่

13. พระสุชัย ปุณฺณกาโม (เกียรติพนาไพร)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านตะละ (ม้ง ,กะเหรี่ยง) ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง
จังหวัดเชียงใหม่

14. พระบุญมี วรธีโร (แก้วตา)

อายุ 23 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านขุนสาบ (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง
จังหวัดเชียงใหม่

15. พระเกรียงไกร นนฺทิโย (ตลับนาควิจิตร)

อายุ 26 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยวังหลวง (กะเหรี่ยง) ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน
จังหวัดเชียงใหม่

16. พระบุญศรี โชติปญฺโญ (ฉลักกนก)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านทุ่งหลวง (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่

17. พระสมพร ฐานิสฺสโร (กรวนาชน)

อายุ 25 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยข้าวลีบ (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัด
เชียงใหม่

18. พระสิทธิพงษ์ สิริโร(บุรณพไพรวลัย)

อายุ 24 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยเย็น (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่

19. พระสมบัติ สิริธาก (สิริธารทอง)

อายุ 24 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านม่อนยะใหม่ (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัด
เชียงใหม่

20. พระไพรัช พุทธวิริโย (โพแก้ว)

อายุ 23 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยอีค่าง (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง
จังหวัดเชียงใหม่

21. พระนิคม กิจจสาโร (ดู่เส)

อายุ 23 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านวัดจันทร์ (กะเหรี่ยง) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

22. พระธนาวัฒน์ สุตสฺสโน (อุดมพรพนา)

อายุ 20 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านโป่งขาว (กะเหรี่ยง) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

23. พระโชคชัย ฌานชโย (คำแก้ว)

อายุ 20 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่ผาปูน (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่แดด อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

24. พระวิทยา ญาณวุฒิ (เถลิงสกุลเด่น)

อายุ 20 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่จะปู้ (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่แดด อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

25. พระสุทัศน์ ญาณวโร (มาลีคงไพร)

อายุ 26 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านหนองแดง (กะเหรี่ยง) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

26. พระบุญมา สุจินโณ (เวียงงามทอง)

อายุ 29 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านเด่น (กะเหรี่ยง) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

27. พระมันจิตร จิฐธมโม (แสงจันทร์เพ็ญกุล)

อายุ 26 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยบง (กะเหรี่ยง) ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

28. พระสุกัทกร สุกทุโท (ไพรแสนเมือง)

อายุ 25 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยขา (กะเหรี่ยง) ตำบลแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

29. พระจรรุญ ภาททจารี (สาครมาลี)

อายุ 23 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยสะบ้า (กะเหรี่ยง)
ตำบลแจ่มหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

30. พระคำยา รตนโชโต (ลาดคำ)

อายุ 20 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่ตะละกลาง (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่แดดน้อย อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

31. พระวิมล วิมโล (สุขโพธิญาณ)

อายุ 27 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยปู (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่แดดน้อย อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

32. พระณอม ธิรญาโณ(พนาวรรณ)

อายุ 25 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่แดดน้อย (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่แดดน้อย อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

33. พระสุนทร ชยธมฺโม (คุณทรัพย์ตระกูล)

อายุ 30 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่ตะละใต้ (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่แดดน้อย อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่

34. พระโสภณ วสโก (สะโจ้)

อายุ 26 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยปูลิง (กะเหรี่ยง) ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

35. พระจันทร์ ตนติปาโล (กะแก้ว)

อายุ 30 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านตุงลอย (กะเหรี่ยง) ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

36. พระสุรศักดิ์ อุปสโม (ปู่เงิน)

อายุ 30 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านผาปูน (กะเหรี่ยง) ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

37. พระฉวี ฐมฺมธโร (เหมาดี)

อายุ 50 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านอ่างขาง (กะเหรี่ยง) ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

38. พระอุดม อินฺทปญฺโญ (มาลัย)

อายุ 54 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านนาเกวียน (กะเหรี่ยง) ตำบลนาเกวียน อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

39. พระวีรพันธ์ วรบุญโญ (บุญสุภา)

อายุ 23 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านขุนอมแฮด (กะเหรี่ยง) ตำบลสบโขง อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

40. พระมนตรี บุญญโกสโล (สภวานากุล)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านมุเซอปากทาง (มุเซอ) ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

41. พระโปะปี สิริวุฒโน (เกศประกาย)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่หลอง (กะเหรี่ยง) ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดน่าน

42. พระพัฒนา สุเมธ (เริงไม)

อายุ 24 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านสะกาดใต้ (ถิ่น, ม้ง) ตำบลสะกาด อำเภอปัว จังหวัดน่าน

43. พระวานวิน นรชโร (แซ่จ้ง)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านผาน้ำย้อย (ม้ง) ตำบลพญาแก้ว อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

จังหวัดลำปาง

44. พระสมชาติ สิริชาโต (ศิริประจักษ์)

อายุ 22 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านวังใหม่ (เข่า) ตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

จังหวัดเชียงราย

45. พระทศพล เตชพล (แซ่จาว)

อายุ 25 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านม้งเก่าหลัง (ม้ง) ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จังหวัดเชียงราย

จังหวัดตาก

46. พระทวีป กนโก (แสนคำ)

อายุ 29 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยน้ำเย็น(ม้ง,กะเหรี่ยง) ตำบลรวมไทยพัฒนา อำเภอพบพระ
จังหวัดตาก

จังหวัดกำแพงเพชร

47. พระภุชช ขนฺติธมฺโม (ร้องหมอดิ)

อายุ 28 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านโล๊ะไค้ (ม้ง,กะเหรี่ยง) ตำบลโกสัมพี อำเภโกสัมพี จังหวัด
กำแพงเพชร

จังหวัดสุโขทัย

48. พระอนันต์ สุรวโธ (วงศ์เอกา)

อายุ 21 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่सान (กะเหรี่ยง) ตำบลแม่सान อำเภอศรีสำหลัก
จังหวัดสุโขทัย

จังหวัดแม่ฮ่องสอน

49. พระทองสุกร สุปภาโต (เพชรไนไพร)

อายุ 27 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านแม่กองแป (กะเหรี่ยง)ตำบลแม่ขาม อำเภอแม่สะเรียง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดพะเยา

50. พระสมศักดิ์ ชยกุลโล (แช่ย่าง)

อายุ 22 ปี

อาศรมพระธรรมจาริกบ้านคอยยาว (ม้ง) ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

ศูนย์ข้อมูล

สำนักบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค วัดศรีโสดา
จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ สมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย (ช่วง) ฉายา วรปัญโญ นามสกุล สุขประเสริฐ
ประธานคณะพระธรรมจาริก
2. อายุ 81 ปี วุฒิการศึกษา ป.ธ. 9 น.ธ. เอก
3. ที่อยู่ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
4. มีประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 41 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2548 เวลา 14.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ การสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขานั้น มีความจำเป็นมาก เพราะจะได้ทำให้ชาวไทยภูเขาเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดี ทำให้พวกเขามีความภูมิใจซึ่งจะได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และนับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกสามารถสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวเขาได้เป็นอย่างมาก และเป็นที่น่าพึงพอใจในการทำงานของพระธรรมจาริกที่สามารถเข้าถึงหมู่บ้านชาวเขาในถิ่นทุรกันดารและได้สร้างถาวรวัตถุทางพระพุทธศาสนา เช่น ศาลาบำเพ็ญบุญ กุฏิพระสงฆ์เป็นอาคารถาวร และได้มอบพระพุทธรูปบูชาให้แก่ชาวเขาแต่ละหลังคาบ้านไว้กราบไหว้บูชาเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านจิตใจในพระพุทธศาสนาและมีจิตสำนึกในความเป็นคนไทย

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ วิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะทำให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้น ควรจะแยกออกเป็นประเด็นหลักใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. การสร้างโรงเรียนสอนหนังสือภาษาไทยแก่ชาวเขา
2. ตั้งและสร้างแกนนำชาวพุทธบนพื้นที่สูง
3. ตั้งศูนย์ยุวพุทธธรรมจาริก
4. ให้ชาวเขาที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ
5. ส่งกุลบุตรชาวเขาเข้ารับบวชอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณร

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ ปัญหาในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริกที่สำคัญตั้งแต่เริ่มดำเนินงานเมื่อปี พ.ศ. 2508 จนถึงปัจจุบัน ที่สำคัญอันดับต้น ๆ ก็คือ งบประมาณที่สนับสนุนช่วยเหลือจากทางการของรัฐบาลนั้น ไม่เพียงพอต่อการที่จะขยายงานของโครงการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในหมู่บ้านชาวเขาและตามขนาดของประชากรชาวเขาที่เพิ่มขึ้นทุกปี ด้านบุคลากรของพระธรรมจาริกที่มีภูมิองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีเสถียรอันดิงามมีไม่เพียงพอ ส่วนเรื่องอื่น ๆ นั้น คงจะเป็นปัญหาอันดับรองซึ่งสามารถแก้ไขได้ในระยะอันสั้น ส่วนด้านงบประมาณและด้านบุคลากรคงจะได้ใช้แผนในระยะยาวต่อไป

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริกและให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันชาวเขาได้เปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ดีขึ้น ในการที่ไม่เคยรู้จักพระสงฆ์ ไม่รู้จักพระพุทธศาสนาเป็นการให้ความเคารพนับถือพระ เข้าใจในเรื่องพระพุทธศาสนาดีขึ้น มีการเรียกร้องให้ตั้งอาศรมพระธรรมจาริกและขอพระไปอยู่ช่วยสั่งสอนพวกเขา บางหมู่บ้านมีการนุ่งขาวห่มขาวถือศีล มีการทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนาในวันพระและในวันที่สำคัญ ๆ และที่สำคัญที่สุดก็คือ การส่งบุตรหลานของตน ๆ ขอเข้ารับบวชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยที่วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกได้ดำเนินงานมาแล้วรวม 40 ปีเศษ บางส่วนก็ได้บรรลุผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ บางส่วนก็จะต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น ด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ความยากจน ฯลฯ และจะต้องเน้นให้พระธรรมจาริกเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ชาวเขาได้เข้าใจต่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ซึ่งในเรื่องนี้พระธรรมจาริกจะต้องทุ่มเททั้งแรงกายและใจทำงานอย่างหนักต่อไป เพื่อช่วยเสริมสร้างและแบ่งเบาภาระของรัฐบาลให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีในอนาคต

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ トラバドที่ชาวเขายังมีอยู่ในประเทศไทย และความสงบสุขยังไม่เกิดขึ้นอย่างถาวรและมั่นคง ตามแนวเขตชายแดน โครงการพระธรรมจาริกก็คงยังจำเป็นต้องอยู่ต่อไป เพราะการนำเอาพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปลูกฝังให้ชาวเขาเคารพนับถือและมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและได้เป็นเช่นเดียวกันกับคนไทยโดยทั่ว ๆ ไป

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ หน่วยงานหลักของรัฐบาลที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งเป็นหน่วยงานแห่งแรกอันสำคัญก็คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นอกจากนี้แล้วกรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐบาล ที่เห็นสมควรจะให้การสนับสนุนร่วมมือกับโครงการพระธรรมจาริก โครงการหรือหน่วยงานของภาคเอกชนก็ได้แก่ มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่นชนถิ่นกันดาร ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ก็ได้แก่คณะศรัทธาสาธุชนทั่ว ๆ ไป ที่ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่โครงการพระธรรมจาริกด้วยดีตลอดมา

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ พระพรหมจริยาจารย์ (สมุท) ฉายา รชตวณโณ นามสกุล รัชฎาบรรณ ประธานที่ปรึกษามูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่นชนถิ่นกันดาร ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

2. อายุ 85 ปี วุฒิการศึกษา ป.ธ. 7 น.ธ. เอก
3. ที่อยู่ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร
4. มีประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 41 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2548 เวลา 09.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ เพราะชาวเขาเองก็ยังไม่แน่ใจว่า ตนเองคือชนชาติใด เพราะส่วนมากจะอาศัยอยู่ตามแนวเขตชายแดนของประเทศ จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่พวกเขา ซึ่งเขาจะได้รักประเทศไทย ภูมิใจในความเป็นคนไทย การที่จะสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่เขานั้น เป็นหน้าที่ของพระธรรมจาริกที่จะต้องนำเอาธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ให้พวกเขาได้รู้ ได้เข้าใจอย่างถ่องแท้

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกสามารถปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่เขาได้อย่างแน่นอนโดยไม่ต้องสงสัย เพราะพระธรรมจาริกนอกจากจะทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว ยังได้กระตุ้น ปลูกเร่รุ่ม จิตใจของชาวเขาให้รู้สึกสำนึกของการที่ตนได้อาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินไทย จะต้องเป็นผู้มีความกตัญญูต่อเวทิต่อแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ รักเคารพเทิดทูนต่อชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ เหล่านี้เป็นต้น

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ การปลูกจิตสำนึกให้ชาวเขามีความรู้สึกตัวเองว่าเป็นคนไทย ที่มีชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพ เทิดทูน เป็นที่ตั้งนั้น มีหลายประการที่เราจะปลูกฝังให้เป็นคนไทยได้อย่างสมบูรณ์ แต่ประการที่สำคัญที่สุดในขณะนี้ ได้แก่การปลูกฝังให้ชาวเขามีความรัก มีความหวงแหนต่อแผ่นดินไทยโดยให้เขาได้ยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นประการ

สำคัญ ซึ่งเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมจาริกโดยตรงอยู่แล้ว คำสอนทางพระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักบุญคุณของคนอื่นแล้วตอบแทนบุญคุณนั้น สอนให้คนทุกหมู่เหล่าอยู่ร่วมกันด้วยความรัก มีความสามัคคีกัน ไม่เบียดเบียนกันและกัน เป็นต้น

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ซึ่งมีปัญหาหลักใหญ่อันสำคัญ ๆ ที่มองเห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ในปัจจุบันมีพระธรรมจาริกที่จะออกไปปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคมมีไม่เพียงพอ ด้านงบประมาณที่ทางรัฐบาลให้การสนับสนุนมีจำนวนจำกัดทางโครงการพระธรรมจาริกได้ประกาศรับสมัครพระสงฆ์โดยทั่วไปเข้าเป็นพระธรรมจาริก และขอการสนับสนุนการช่วยเหลือทางด้านการงบประมาณจากทางรัฐบาลเพิ่มเติม และมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้โครงการพระธรรมจาริกได้ดำเนินการไปด้วยดีในอนาคต

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับตอบทบาทของพระธรรมจาริกและให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันชาวเขาได้แสดงการยอมรับตอบทบาทของพระธรรมจาริกมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขาได้ส่งบุตรหลานของตน ๆ ขอเข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทุก ๆ ปี และนอกจากนี้ ยังมีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ได้พร้อมใจกันปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ อาศัยกำลังของพระธรรมจาริกที่ได้รับการศึกษา ฝึกอบรมมาดีแล้ว ทางด้านพระพุทธศาสนาที่ทางโครงการพระธรรมจาริกได้จัดส่งออกไปประกาศและเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนให้เป็นผู้มีความประพฤติดี ปฏิบัติชอบและเป็นพลเมืองดีของชาติไทย และให้กระทำอย่างต่อเนื่อง

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ ผลงานของโครงการพระธรรมจาริกได้ปรากฏชัดเจนแก่สาธารณชนโดยทั่วไปคือการที่ชาวเขาที่มีวัฒนธรรมประเพณีของตนเองที่แตกต่างออกไปแต่ละชนเผ่า ได้ร่วมใจกัน

แสดงตนเป็นพุทธมามกะและได้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรเป็นประจำทุกปีและได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งยังส่งผลให้ชาวเขาเหล่านี้เป็นพลเมืองของชาติไทยที่มีคุณภาพของประเทศ และขอให้สืบสานงานในส่วนนี้ให้เจริญรุดหน้าต่อไป

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ หน่วยงานของรัฐคือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือต่อโครงการพระธรรมจาริกอยู่แล้ว ส่วนหน่วยงานอื่นที่สมควรให้ความร่วมมือคือ กรมการศาสนา และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หน่วยงานทางภาคเอกชนได้แก่ มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ส่วนมูลนิธิอื่น ๆ ได้แก่ มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เป็นต้น สมควรที่จะให้การสนับสนุนอีกแรงหนึ่ง ซึ่งคงจะทำให้โครงการนี้ดำเนินไปด้วยดีต่อไปในอนาคต

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ พระราชวิมลเมธี (สังวาลย์) ฉายา พรหมวณฺโณ นามสกุล ของฉัน ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่
2. อายุ 71 ปี วุฒิการศึกษา MA. ป.ธ. 6 น.ธ. เอก
3. ที่อยู่ วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. มีประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 41 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2548 เวลา 09.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ ก่อนอื่นที่พระธรรมจาริกจะนำเอาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประกาศและเผยแผ่แก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นั้น ประการแรกต้องสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย ปลุกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สร้างความมั่นคงและกำลังใจแก่ชาวเขาเหล่านั้นก่อนอื่น ๆ

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลุกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สามารถสร้างจิตสำนึกและปลุกฝังจิตใจให้รู้สึกสำนึกแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่เกิดและอาศัยอยู่ตามชายแดนของประเทศไทยได้อย่างมั่นคง พระธรรมจาริกมีหน้าที่พัฒนาชาวเขาทางด้านจิตใจเป็นประการสำคัญ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 จนถึงปัจจุบันพระธรรมจาริกสามารถสร้างและปลุกฝังจิตสำนึกด้านจิตใจของชาวเขาให้รักชาติบ้านเมืองได้เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขาได้ส่งบุตรหลานของตนขอเข้าบรรพชาอุปสมบทในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก และได้ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะก็มีเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน

1.3 ท่านมีวิธีการปลุกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ วิธีการปลุกจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวเขาจะให้ได้ประสบผลสำเร็จนั้น ประการแรกต้องให้ชาวเขายอมรับ นับถือในตัวพระธรรมจาริก มีความเชื่อถือและเลื่อมใสศรัทธาก่อน ลำดับต่อมาก็นำเอาธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าอบรมชี้แนะในเรื่องการทำมาค้าขาย ชั่ว บาเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์แก่ตนและแก่ประเทศชาติที่ตนอาศัยอยู่ รู้จักบุญคุณของแผ่นดินที่

ตนทำมาหากินเลี้ยงชีพ รักและหวงแหนประเทศไทยเป็นที่สุด เพราะพวกเขาก็คือคนไทย เช่นเดียวกันกับคนไทยอื่น ๆ

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการพระธรรมจาริกนั้นมีมากมาย แต่ปัญหาอุปสรรคที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นจะต้องแก้ไขในเบื้องต้นนั้นก็คือ ด้านการงบประมาณ ด้านอัตราค่าจ้างบุคลากร ซึ่งมีความจำเป็นอยู่มากในปัจจุบัน ด้านกำลังของพระธรรมจาริกนั้นมีความสำคัญมากเช่นเดียวกัน เพราะพระธรรมจาริกที่มีความสามารถด้านกายเผยแผ่และเสียดสนั้นยังมีน้อยมาก จึงต้องรีบสร้างปัจจัยด้านนี้ให้มีความเข้มแข็งต่อไป

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริก และให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันปรากฏว่าชาวเขาได้ให้การยอมรับและสนองตอบบทบาทของพระธรรมจาริกเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขามีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา นิยมส่งบุตรหลานของตน ๆ ขอเข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรแต่ละปีมีจำนวนมากขึ้น หมู่บ้านชาวเขาบางแห่งก็ได้ปฏิบัติตนเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ โดยการบวชนุ่งขาวห่มขาวอยู่ตามอาศรมต่าง ๆ ในบางฤดูกาล เช่น ฤดูปิดภาคเรียน เป็นต้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ โดยการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรชาวเขา ที่บวชเรียนและสำเร็จการศึกษาจากวัดศรีโสดาเป็นกำลังสำคัญ ที่จะได้เป็นศาสนทายาทสืบทอดต่ออายุพระพุทธศาสนา โดยแต่งตั้งให้เป็นพระธรรมจาริกแล้วส่งไปปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหมู่บ้านของตน ๆ ต่อไป

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกยังเป็นโครงการที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องและอาจจริงอาจจตลอดไป เพราะเป็นโครงการและหน่วยงานเดียวที่มุ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนของประเทศไทยโดยตรง

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ หน่วยงานหลักของภาครัฐที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในปัจจุบันคือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนหน่วยงานอื่นที่เห็นสมควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือก็ได้แก่ กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนาโดยตรง ภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนและให้การช่วยเหลือมาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการได้แก่ มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่นชนถิ่นกันดาร ในพระราชนิพนธ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ส่วนภาคเอกชนที่เคยให้การช่วยเหลืออยู่เสมอ ๆ คือ มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เป็นต้น

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ พระครูโสภณศิริประชากิจ (เพี้ยน) ฉายา จิตปัญโญ นามสกุล พันธุ์ พระธรรมจาริกรุ่นแรก ปี พ.ศ. 2508
2. อายุ 69 ปี วุฒิการศึกษา ม.8 ป.ธ. 3 น.ธ. เอก
3. ที่อยู่วัด อาศรมพระธรรมจาริกบ้านหนองแวน หมู่บ้านเข้าพระธรรมจาริกหนองแวน ตำบลแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
4. มีประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 40 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2548 เวลา 14.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ เพราะการได้นำคำสอนอันเป็นพระธรรมของพระพุทธเจ้าไปประกาศและเผยแผ่แก่ชาวเขาให้รู้จักพระพุทธศาสนา ต่อมาชาวเขาได้รู้จักและซาบซึ้งในคำสอน ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ นับว่าเป็นอานิสงส์อันใหญ่หลวงมาก การกระทำในสิ่งเหล่านี้แหละคือ การสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่ชาวเขาและเป็นสิ่งจำเป็นมาก ๆ

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม โดยส่วนรวมมาตลอด ก่อนปี พ.ศ. 2508 เมื่อจะมีโครงการพระธรรมจาริกเกิดขึ้น ความสงบสุขของประเทศชาติบ้านเมือง ตามแนวเขตชายแดนมีแต่ความวุ่นวาย ภัยจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ชุกชุม โครงการพระธรรมจาริกจึงได้ตระหนักถึงเรื่องนี้จึงได้จัดส่งพระธรรมจาริกออกไปประกาศและเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนาให้ชาวเขาเหล่านั้นได้เข้าใจและนำไปประพฤติปฏิบัติ ให้มีจิตสำนึกในความเป็นคนไทย ความสงบสุขตามบริเวณชายแดนจึงได้เกิดขึ้นจนกระทั่งในปัจจุบัน

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ การปลูกจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่ชาวเขา ในระยะแรกที่เข้าไปประจำอยู่ในหมู่บ้านชาวเขา อันดับหนึ่งคือการสร้างโรงเรียนชั่วคราวสอนหนังสือภาษาไทยแก่ชาวเขาขึ้นในปี พ.ศ. 2508 ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นอันสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังให้ชาวเขามีจิตสำนึกในความเป็นไทยอย่างมั่นคง การสร้างโรงเรียนให้ชาวเขา ได้แสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ นั้น เพื่อเป็นการ

เสริมสร้างความรู้ประสบการณ์ให้ชาวเขามีหูตากว้างไกล ซึ่งเป็นนโยบายหลักอันสำคัญของพระธรรมจาริกที่จะปลูกฝังความเป็นคนไทยของชาวเขา ได้อย่างสมบูรณ์และถาวรตลอดไป ในปัจจุบันได้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระธรรมจาริกอุปถัมภ์ 1 ในหมู่บ้านเข้าหนองแวน ตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงมัธยมปีที่ 3 เป็นอาคารเรียนถาวร มอบให้แก่ทางราชการไปแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2511

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริกในระยะแรก ๆ คือปัญหาผู้ก่อการร้ายจะมายิงสังหารให้ชาวเขาเกลียดชังพระธรรมจาริกอยู่ตลอดเวลา แต่ด้วยการอุทิศตน เสียสละ มีอุดมการณ์ที่จะนำเอาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประกาศและเผยแผ่แก่ชาวเขาให้รู้ซึ่งและเข้าใจแล้วนำเอาไปประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ ผลที่สุดชาวเขาก็กลายเป็นคนไทยที่มีคุณภาพ ความสันติสุขจึงได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านชาวเขาดังที่ได้เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริก และให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันชาวเขาได้ให้การยอมรับต่อบทบาทและความสำคัญของพระธรรมจาริกอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขาได้ส่งบุตรหลานของตน ๆ ขอเข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรเป็นจำนวนมากแต่ละปี และได้ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะเพิ่มมากขึ้น อาศรมพระธรรมจาริกบางแห่งได้ยกขึ้นเป็นวัดประจำหมู่บ้านก็มี

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ การที่จะทำหน้าที่เป็นพระธรรมจาริกในการนำเอาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประกาศและเผยแผ่แก่ชาวเขาให้ได้ผลอย่างแท้จริงนั้น ตัวเองต้องอุทิศตนเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อหวังที่จะให้ชาวเขาเป็นพลเมืองดีของชาติ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ก็จะต้องพยายามปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยทางด้านพระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างแท้จริง เราก็ถือว่าผลสำเร็จก็เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์และถาวรตลอดไป

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ ความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริกด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขานั้น เป็นสิ่งที่สำคัญมาก จะหยุดอยู่กับที่ไม่ได้อย่างแน่นอน ถ้าโครงการนี้หยุดดำเนินการเมื่อไร ก็หมายความว่าความสงบสุข ความเรียบร้อยของบ้านเมืองตามแนวชายแดนหรือในหมู่ชนชาวเขาได้เกิดขึ้นแล้วอย่างแน่นอน

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานของภาครัฐหน่วยงานเดียวก็เป็นการเพียงพอแล้ว ส่วนหน่วยงานของภาคเอกชนคือ มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนแก่โครงการพระธรรมจาริกตั้งแต่เริ่มแรกนั้นก็เป็นการเพียงพอเช่นเดียวกัน สำหรับหน่วยงานของรัฐนั้นควรเพิ่มงบประมาณเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการบริหารและการจัดการให้ดีขึ้น แต่มีข้อสังเกตอยู่ว่า ถ้ามีหน่วยงานต่าง ๆ มาให้การช่วยเหลือและสนับสนุนมากแห่งก็นำมาซึ่งความวุ่นวายในการบริหารและการจัดการ เป็นต้น

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ พระครูสุตกิจจานุกูล (เสงี่ยม) ฉายา ชีรปัญญา นามสกุล ไพฑูรย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่
2. อายุ 69 ปี วุฒิการศึกษา ม.6 ป.ธ.4 น.ธ.เอก
3. ที่อยู่ วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. มีประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 34 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2549 เวลา 09.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ ชาวไทยภูเขาเป็นชนเผ่าพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ท่ามกลางถิ่นอาศัยบนผืนแผ่นดินไทย การที่พวกเขาเหล่านั้นยังไม่มีความรู้สึกรู้จักตนเองว่า เขาคือคนไทย เพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองใดเข้าไปชี้แจงให้เขาเหล่านั้นมีจิตสำนึกรู้สึกตัวเองว่าคือคนไทย ฉะนั้นพระธรรมจาริกจึงเป็นเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งของรัฐบาล ที่มีบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องช่วยชี้แจงแนะนำให้พวกเขามีความรู้สึกรู้จักเป็นคนไทยและจะต้องรักผืนแผ่นดินไทยต่อไป

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกเป็นหน่วยงานและองค์กรอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในด้านจิตใจ โดยมีพระธรรมจาริกเข้าไปเผยแผ่และประกาศหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ บนพื้นที่สูงให้เป็นผู้มีจิตใจรักสันติ รักผืนแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ ดังที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ ใช้วิธีการโดยจัดส่งพระธรรมจาริกออกเดินทางไปประกาศพุทธธรรมแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ตามแนวเขตชายแดนของประเทศให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านของชาวเขา ช่วยปลูกฝังให้เขาเหล่านั้นมีจิตสำนึกรู้สึกความเป็นคนไทย เป็นผู้มีบุญอันสูงสุดที่ได้อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยอันมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจให้ใฝ่แต่สันติ ไม่เบียดเบียนตน

และผู้อื่นให้เดือดร้อน อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติ ควรที่จะได้ตอบแทนต่อแผ่นดิน ด้วยการช่วยกันรักษาปกป้องแผ่นดินไทยให้มั่นคง ยั่งยืนปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหาลงได้อย่างไร?

ตอบ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานในเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นั้น ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคมากบ้างพอสมควร ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านใดที่เคยนับถือศาสนาอื่น ๆ มาก่อนแล้ว ก็ย่อมเป็นปัญหามากในการที่จะชี้แจงแนะนำให้พวกเขาเหล่านั้นให้นับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ต้องใช้เวลามากด้วยความอดทนเสียสละ ส่วนปัญหาด้านอื่น ๆ ซึ่งมีใช้ปัญหาด้านศาสนาก็จะรายงานให้หน่วยงานของรัฐรับดำเนินการต่อไป

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับตอบทบาทของพระธรรมจาริก และให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ได้แสดงการยอมรับตอบทบาทและหน้าที่ของพระธรรมจาริกเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขาได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและได้ส่งบุตรหลานของตน ๆ ขอเข้ารับบวชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากติดต่อกันทุก ๆ ปีเช่นกัน ซึ่งทางโครงการพระธรรมจาริกก็ไม่สามารถรับเข้าบวชาอุปสมบทได้ทั้งหมด แต่จะปีละรับได้เพียง 200 คนเท่านั้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ วิธีการที่ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาที่จะได้ผลคือ การใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในหลักการที่ว่า ให้กระทำแต่ในสิ่งที่ดี ๆ ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่นให้ได้รับความเดือดร้อน อย่ากระทำความชั่วคือ สิ่งที่ไม่ดีมีประโยชน์ ละในสิ่งที่ไม่ดี เพราะจะทำให้ผู้อื่นเกลียดชังเรา ไม่ชอบเรา และอยู่ร่วมกับคนอื่นก็ลำบาก และทำจิตใจให้สะอาดหมดจดจากเครื่องพัวพัน เสรา้หมอง อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนานั้นเอง

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกยังมีความจำเป็นและควรมีบทบาทมากในการประกาศและเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย เพราะร่มเงาและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แผ่กระจายไปถึง ณ จุดใด ณ จุดนั้นก็จะมีความสงบสุข มี

ความเข้าใจดีระหว่างกันและกัน ดังนั้นตราบใดที่ยังมีชาวเขาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ตราบนั้นโครงการพระธรรมจาริกก็ต้องยังมีอยู่ตลอดไป

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ได้ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอยู่ในปัจจุบัน ก็เป็นการเพียงพออยู่แล้ว แต่ควรที่จะเพิ่มงบประมาณสนับสนุนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนภาคเอกชนก็มีมูลนิธิเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร ในพระราชนิพนธ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก็เป็นการเพียงพออยู่แล้วเช่นเดียวกัน เพราะถ้ามากเกินไปก็จะมีปัญหาในเรื่องการบริหารและการจัดการติดตามมา

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ พระนิคม ฉายา กิจจสาโร นามสกุล คุณเส (เผ่ากะเหรี่ยง)
2. อายุ 30 ปี พรรษา 8 วุฒิการศึกษา พธ.บ. น.ธ. เอก
3. ที่อยู่วัด อาศรมพระธรรมจาริกบ้านวัดจันทร์ หมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
4. ประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 10 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2549 เวลา 17.30 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ เพราะจะทำให้ชาวไทยภูเขารู้สึกในตัวเองและระลึกอยู่เสมอว่าเราอาศัยอยู่ในประเทศไทย ทำมาหากินอยู่ในผืนแผ่นดินไทย จะต้องมีความเป็นคนไทยรักผืนแผ่นดินไทย และจะต้องนับถือพระพุทธศาสนาด้วย

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริกสามารถปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ ได้เพราะโครงการพระธรรมจาริก เป็นโครงการเดียวที่ได้นำเอาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประกาศและเผยแผ่แก่ชาวไทยภูเขา ให้รู้จักความดี ความชั่ว รักผืนแผ่นดินไทย ให้เกิดทุนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย ที่จะให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ วิธีการสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยให้ชาวไทยภูเขามีหลายวิธีด้วยกัน เช่น

- 1.3.1 พัฒนาชุมชนชาวเขาให้เข้มแข็ง
- 1.3.2 สอนวิชาศีลธรรมแก่เด็กชาวเขาในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน
- 1.3.3 สอนวิชาพระพุทธศาสนาแก่เด็กชาวเขาในวันอาทิตย์
- 1.3.4 สร้างแกนนำชาวพุทธในหมู่บ้านให้เข้มแข็ง

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ ปัญหาอุปสรรคในปัจจุบันคือ ชาวไทยภูเขาส่วนมากยากจน มีที่ดินทำกินไม่เพียงพอ ชาวบ้านบางแห่งต้องคืนร่น ได้ลงจากคอกมาประกอบอาชีพรับจ้างในตัวเมือง เรื่องนี้ได้ประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐช่วยเหลือ เช่น ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อบต. และเกษตรอำเภอ เป็นต้น ส่วนการอบรม แนะนำสั่งสอนทางด้านพระพุทธศาสนานั้นก็มีปัญหาบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนน้อย แต่ก็ต้องพยายามชี้แจงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่อย่างสม่ำเสมอ มิได้ขาด

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่า ชาวเขาได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริกและให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันชาวเขาในหมู่บ้านวัดจันทร์ ได้ให้การยอมรับและนับถือพระธรรมจาริกอย่างมาก ไม่ว่าทางพระธรรมจาริกจะจัดกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ชาวเขาในหมู่บ้านนี้จะให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือเป็นอย่างดี

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขา ที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ วิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขา ที่จะให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงานนั้น มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น

- 2.1.1 ให้การสงเคราะห์แก่ชาวเขาในด้านต่าง ๆ
- 2.1.2 เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างเข้มแข็ง
- 2.1.3 สร้างศรัทธาปสาทะและความเลื่อมใสให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวไทยภูเขา
- 2.1.4 เป็นผู้ตรงต่อเวลา

2.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกยังมีความจำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นศาสนาประจำประเทศไทย พระพุทธศาสนาจะต้องอยู่คู่กับชาวเขาตลอดไปเช่นกัน และควรจะต้องจัดตั้งอาศรมพระธรรมจาริกที่พร้อมแล้ว ยกขึ้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ให้ประจำหมู่บ้านชาวเขาตลอดไป

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้าง ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นต้น หน่วยงานภาคเอกชน คือ มูลนิธิต่าง ๆ เช่น มูลนิธิศุภนิมิตร์ เป็นต้น เพราะหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น มีบทบาท ศักยภาพ มีเงินทุนมากพอที่จะให้การช่วยเหลือและสนับสนุน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ พระชาญชัย ฉายา ขนฺติชโย นามสกุล แซ่เต๋น (เผ่าเย้า)
2. อายุ 21 ปี พรรษา 1 วุฒิการศึกษา ม.6 น.ธ.เอก
3. ที่อยู่วัด อาศรมพระธรรมจาริกบ้านห้วยปากกล้วย หมู่บ้านมุเซอปากกล้วย ตำบลแม่नावาง อำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่
4. ประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 3 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2549 เวลา 10.10 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ เพราะชาวเขาทุกเผ่าบางคน ยังไม่รู้สึกรู้สีกตัวเองว่า เป็นคนไทยเพราะอาศัยอยู่ท่ามกลางคนไทย บางหมู่บ้านยังไม่มีหน่วยงานของรัฐบาลเข้าไปถึง จึงคิดว่าตนเองยังเป็นชาวเขาอยู่ไม่ใช่คนไทย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ชาวเขาทุกคนว่าตนเองคือคนไทย ต้องรักและหวงแหนผืนแผ่นดินไทย เทิดทูนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยเป็นหน้าที่ของพระธรรมจาริกจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในจุดนี้

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่พระธรรมจาริกได้นำเอาไปอบรมแนะนำสั่งสอนแก่ชาวเขานั้น ล้วนแล้วแต่เป็นหลักธรรมที่สามารถทำให้ชาวเขามีจิตสำนึกในความเป็นไทยยิ่งขึ้น ดังนั้นโครงการพระธรรมจาริกจึงยังมีความสำคัญมากต่อชาวเขา

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย ที่จะให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไร?

ตอบ วิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวเขาที่ใช้อยู่เสมอ ๆ ก็คือ สอนให้ชาวเขารู้สึกรู้สีกตัวเองว่า ตนเองคือคนไทยคนหนึ่ง เกิดและท่ามาหากินอยู่บนผืนแผ่นดินไทย เรียนหนังสือภาษาไทย เคารพนับถือต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปฏิบัติตนตามกฎหมายไทย ทุกคนต้องรักประเทศไทย ให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติ เป็นต้น

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหาให้คล่องได้อย่างไร?

ตอบ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริกนั้น มีมากมายหลายอย่างด้วยกัน แต่จะไม่ขอล่าวไว้ในที่นี้ เพราะเป็นปัญหาเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ สามารถที่จะแก้ไขได้ ยกตัวอย่างเช่น อาหารขบฉันก็ลำบากเหมือนกัน เพราะชาวเขาส่วนมากอดอยาก ออกบิณฑบาตก็เพื่อรักษากิจของสงฆ์ไว้เท่านั้น

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขาได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริก และให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ชาวเขาส่วนมากยอมรับในบทบาทของพระธรรมจาริกเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระธรรมจาริกมีแต่ไปอบรมแนะนำสั่งสอนเขาในสิ่งที่ดี ๆ ทั้งนั้น สอนให้มีความขยันหมั่นเพียร รักกันมีความสามัคคีกัน ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศไทย สอนไม่ให้เบียดเบียนต่อผู้อื่น พระธรรมจาริกแนะนำอะไรพวกเขาจะเชื่อฟังจะไม่ปฏิเสธใด ๆ ทั้งสิ้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ วิธีการที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายและแผนงานนั้นก็ต้องตอกย้ำคำสอนทางพระพุทธศาสนาอยู่ตลอดเวลาให้แก่ชาวเขาได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง โดยเฉพาะในเรื่องศีล 5 ข้อ ส่วนหัวข้อธรรมอื่น ๆ นั้นจะเป็นหัวข้อเรื่องประกอบให้สมบูรณ์เท่านั้น

2.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ ยังจำเป็นต้องอยู่มาก เพราะหมู่บ้านชาวเขาบางแห่ง ยังไม่มีพระธรรมจาริกไปอยู่ประจำ ได้มีการขอร้องต่อโครงการพระธรรมจาริกให้จัดส่งพระธรรมจาริกไปอยู่ประจำอยู่เสมอ

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้าง ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งหมด ที่สมควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่โครงการพระธรรมจาริก เพราะเป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาโดยตรงทางด้านจิตใจ ชาวเขาส่วนมากเป็นคนยากจน การศึกษายังต่ำ มีรายได้ไม่เพียงพอ ฉะนั้นทุกหน่วยงานจำเป็นต้องให้การช่วยเหลือและสนับสนุน

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นายวัลลภ นามสกุล พลอยทับทิม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. อายุ 59 ปี วุฒิการศึกษา ปริญญาโท
3. ที่อยู่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
4. มีประสบการณ์ในการเกี่ยวข้องกับโครงการพระธรรมจาริก 10 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2548 เวลา 15.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ เพราะชาวไทยภูเขาคือคนไทยที่เกิดและอาศัยอยู่บนภูเขา ดินแดนชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ห่างไกลการคมนาคมและความเจริญ อาจไม่ทราบว่าตนเองคือคนของประเทศใดหรือชาติใด ทางรัฐบาลจึงได้อาศัยหน่วยงานของรัฐอีกส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือโครงการพระธรรมจาริกที่ได้จัดส่งพระธรรมจาริกออกไปประกาศและเผยแผ่พระพุทธศาสนาพร้อมกันนั้นก็ปลูกฝังทัศนคติและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวเขาเหล่านั้นอีกด้วย

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกสามารถและปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทยได้มากทีเดียว เพราะพระธรรมจาริกนอกจากจะนำเอาธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปอบรมแนะนำให้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบแล้ว ยังได้กระตุ้นปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นคนไทยให้รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อีกด้วย

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ ทางรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้ชาวเขาทุกเผ่าและทุกคนที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย มีความจงรักภักดี มีความสามัคคีกัน มีความสงบสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และรักหวงแหนแผ่นดินไทยที่ตนอาศัยทำมาหากินอยู่ มี ความเจริญรุ่งเรือง ทางรัฐบาลจึงได้อาศัยกำลังส่วนหนึ่งของพระธรรมจาริก เข้าไปสร้างและพัฒนาชาวเขาทางด้านจิตใจให้ควบคู่กับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล ด้วยวิธีการนี้การพัฒนาชาวเขาในด้านต่าง ๆ จึงได้ประสบผลสำเร็จอย่างงดงามดังเช่นในปัจจุบัน

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ การปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริกนั้น ปัญหาอันสำคัญที่สุดคืองบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการพระธรรมจาริก ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากมาย เนื่องจากทางรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในด้านการงบประมาณเพียงจำกัด แต่กระนั้นก็ตามทางรัฐบาลยังต้องอาศัยงบประมาณส่วนหนึ่งจากมูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดารในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เข้ามาสมทบและสนับสนุนช่วยเหลืออีกแรงหนึ่ง ยิ่งกว่านั้นแล้วยังได้อาศัยแรงศรัทธาจากสาธุชนทั้งหลายที่ได้เห็นความสำคัญของโครงการพระธรรมจาริกนี้ บริจาคทรัพย์เงินทองและปัจจัยต่าง ๆ สมทบร่วมบำเพ็ญกุศลในการนี้ด้วย

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับตอบบาทของพระธรรมจาริก และให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันชาวเขาได้แสดงการยอมรับตอบบาทของพระธรรมจาริกมาก ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขาได้ส่งบุตรหลานของตนขอเข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ทางโครงการพระธรรมจาริกจึงได้กำหนดคุณสมบัติต่าง ๆ ให้รัดกุมก่อนที่จะนำชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เข้ามาบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนาของแต่ละปี

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ วิธีการที่สำคัญคือ ทางรัฐบาลได้ประสานงานอย่างใกล้ชิดกับโครงการพระธรรมจาริกอย่างสม่ำเสมออยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะให้การสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือแก่พระธรรมจาริกที่ออกไปประกาศและเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเพียงพอ เพื่อบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่ภาคสนามอยู่ตลอดไป

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการนี้ยังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างมากและให้คงอยู่ต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพราะการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในด้านต่าง ๆ นั้น ที่ได้ประสบผลสำเร็จอย่างมากเพราะ ได้อาศัยกำลังส่วนหนึ่งของพระธรรมจาริกที่ได้ไปช่วยพัฒนาด้านจิตใจแก่ชาวเขาให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลืออยู่แล้วในปัจจุบัน ส่วนหน่วยงานอื่นที่สมควรให้การสนับสนุนเพิ่มเติมคือ กรมการศาสนาและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานภาคเอกชนคือ มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่นชนถิ่นกันดาร ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก็ได้ให้การสนับสนุนช่วยเหลืออยู่แล้ว ส่วนภาคเอกชนอื่นๆ นั้น ทางโครงการก็ได้เปิดใจกว้างให้ทุกหน่วยงานมาให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นายมนินทร นามสกุล ดิยาชน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. อายุ 60 ปี วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี
3. ที่อยู่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
4. มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานโครงการพระธรรมจาริก 20 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2548 เวลา 09.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ การสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนไทยแก่ชาวไทยภูเขา วัตถุประสงค์เป้าหมายคือเพื่อให้การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาประสบผลสำเร็จตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้เกิดสันติสุข ความร่มเย็นในประเทศไทย

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถสร้างและปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกสามารถสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยได้มาก นอกจากการที่พระธรรมจาริกได้นำเอาธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประกาศและเผยแผ่แก่ชาวไทยให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามเป็นพุทธมามกะแล้ว ยังได้ให้การพัฒนาแก่ชาวไทยในด้านต่าง ๆ อีกเช่น การเกษตร การศึกษา ฯลฯ ซึ่งทำให้ชาวไทยรักและหวงแหนผืนแผ่นดินไทยตลอดไป

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไรบ้าง?

ตอบ การปลูกจิตสำนึกนั้น จะต้องมีการร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายรัฐบาล อย่างจริงจังด้วยการพัฒนาทางด้านจิตใจให้ชาวไทยรู้จักรับผิดชอบแทนคุณต่อแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ให้เป็นพลเมืองดีของชาติและเกิดความสามัคคีในหมู่ชุมชน

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ การปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริกนั้น ตามที่ได้รับรายงานคือ การคมนาคมไม่สะดวก งบประมาณในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับพระธรรมจาริกยังไม่คืบหน้าเท่าที่ควร ซึ่งมีเรื่องทั้งหลายเหล่านั้น ทางรัฐบาลจะได้พยายามแก้ไขเป็นระบบและตามขั้นตอนต่อไป

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขา ได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริก และให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ในปัจจุบันชาวเขาได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรมจาริกอย่างมาก ดั่งจะเห็นได้ว่าชาวเขาให้ความร่วมมือทุกสิ่งทุกอย่างในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองและทำตามนโยบายของพระธรรมจาริก เช่น ได้ส่งบุตรหลานของตนเข้าบรรพชาอุปสมบทเพิ่มขึ้นทุกปี ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ โดยได้ขอพระธรรมจาริกให้ไปประจำอยู่ในหมู่บ้านของตน ๆ เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2.1 ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้าง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่จะให้ได้ผลนั้น ทางรัฐบาลได้พยายามประสานงานกับคณะสงฆ์ทุกฝ่าย โดยเฉพาะพระธรรมจาริก ทางรัฐบาลมีแนวนโยบายที่จะให้พระพุทธรูปศาสนาแผ่ขยายเข้าสู่หมู่บ้านชาวเขาในทุกพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้ชาวเขาทุกคนได้ยึดเหนี่ยวเอาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะก่อให้เกิดความสามัคคี เกิดสันติสุขแก่ประเทศชาติต่อไป

2.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ トラバドที่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนของประเทศไทย ยังไม่มีหลักศาสนาเป็นที่พึ่งและเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โครงการพระธรรมจาริกก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่ตลอดไป หรือจะกล่าวอีกประเด็นหนึ่งว่า พระพุทธศาสนาจะต้องอยู่ควบคู่กับชาวเขาตลอดไป

2.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้างทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ ในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐบาลคือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก็ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก่โครงการพระ

ธรรมจาริกอยู่แล้ว ส่วนหน่วยงานเอกชนคือ มูลนิธิเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่นชนชั้นกัณดาร ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เห็นสมควรจะให้การสนับสนุนคือ กรมการศาสนา และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิปอเต็กตึ๊ง เพราะหน่วยงานที่กล่าวมาแล้วนั้นมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับคณะสงฆ์และมีศักยภาพเงินทุนพอเพียงที่จะให้การสนับสนุนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. พระปัญญา ฉายา ปญฺญารโ นามสกุล ชัยรัตน์ (พื้นราบ)
2. อายุ 57 ปี พรรษา 21 วุฒิการศึกษา พธ.บ. น.ธ. เอก
3. ที่อยู่วัด อาศรมพระธรรมจาริกบ้านบวจัน หมู่บ้านม้งบวจัน ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่
4. ประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก 13 ปี
5. สัมภาษณ์วันที่ 16 มกราคม 2549 เวลา 14.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

1.1 ท่านคิดว่าเพราะเหตุใด จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย แก่ชาวไทยภูเขา?

ตอบ เพราะแต่เดิมชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ นั้น ถือว่าเป็นคนต่างถิ่นต่างด้าว เมื่อเข้ามาอยู่อาศัยทำมาหากินบนผืนแผ่นดินไทย จะต้องถือว่าเป็นคนไทยทุกคน ต้องเคารพรักต่อแผ่นดินที่ตนอาศัยอยู่ จึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยให้แก่วิชาชนเหล่านั้น การที่จะสร้างจิตสำนึกให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างมั่นคงและถาวรนั้น คือการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประกาศและเผยแผ่ให้ชาวไทยภูเขาได้เข้าใจและประพฤติปฏิบัติตาม โดยพระธรรมจาริก

1.2 ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริก สามารถปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถและสร้างปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยแก่ชาวไทยภูเขาได้ ทั้งนี้เพราะพระธรรมจาริกสามารถนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปอบรมแนะนำสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติได้ และมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ ส่งบุตรหลานของตนเข้ารับราชการอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณร เพื่อเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาต่อไป

1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย ที่จะให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างไร?

ตอบ การปลูกจิตสำนึกให้ชาวไทยภูเขามีความเป็นไทยนั้น มีหลายประการด้วยกัน แต่ที่หมู่บ้านบวจัน ได้ใช้วิธีการต่าง ๆ หลายอย่างด้วยกัน นอกจากจะใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว แต่ก็ต้องจำเป็นต้องใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1 โดยการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมประเพณี กล่าวคือ เมื่อมีการ
 จินบ้านใหม่ การแต่งงาน พิธีศพและเทศกาลขึ้นปีใหม่ของชาวม้ง พระธรรมจาริกจะเป็นผู้นำใน
 พิธีดังกล่าวมีการไหว้พระ รับประทาน สวดมนต์ และเชิญชาวพื้นราบให้เข้าร่วมพิธีด้วย

1.3.2 เมื่อมีเทศกาลทำบุญทอดกฐิน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
 ต่าง ๆ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ฯลฯ ทางพระธรรมจาริกก็จะนำชาวไทยเผ่าม้ง ไปร่วมพิธี
 ร่วมกับชาวไทยพื้นราบเสมอ ๆ

1.3.3 ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการให้ตัดถนนเข้า
 สู่หมู่บ้าน สร้างโรงเรียน นำไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน เป็นต้น

1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/
 อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร?

ตอบ การเข้าไปปฏิบัติงานด้านศาสนกิจครั้งแรกนั้น ย่อมมีปัญหอุปสรรค
 หลายอย่างหลายประการด้วยกัน อาทิเช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปาไม่มี การเดินทางลำบากมาก
 ต้องเดินด้วยเท้า ข้อนี้ได้แก้ไขปัญหาโดยใช้วิธีการในข้อที่ 1.3 ที่กล่าวมาแล้ว และอื่น ๆ อีกเช่น

1.4.1 ด้านการใช้ภาษาสื่อสารสัมพันธ์ ต้องใช้เด็กหรือเยาวชนที่พูด
 ภาษาไทยพื้นราบได้บ้างช่วยแปลให้

1.4.2 ปัญหาขาดเสพติด เพราะชาวไทยภูเขาส่วนมาก จะปลูกฝิ่นเอาไว้
 ใช้เสพและจำหน่าย จึงได้พยายามใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยอธิบายที่ละขั้นทีละตอน
 ให้เขาเหล่านั้นได้เข้าใจ เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด และให้ละเลิกในที่สุด แล้วให้หันมาปลูกพืช
 เศรษฐกิจแทนในที่สุด

1.4.3 อบรมแนะนำสั่งสอนให้ชาวไทยภูเขามีความรักมีความสามัคคี
 ธรรมอยู่ร่วมกันโดยสันติ เอื้ออาทรต่อกันและกัน รักผืนแผ่นดินไทยที่ตนอาศัยอยู่ มีความกตัญญู
 กตเวทิต่อประเทศไทย เป็นต้น

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่า ชาวเขาได้แสดงการยอมรับตอบทบาทของพระธรรม
 จาริกและให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร?

ตอบ ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านบวกจั่น ได้ให้ความร่วมมือและเชื่อฟังต่อพระ
 ธรรมจาริกอย่างมาก เพราะเป็นที่พึ่งแก่เขาเหล่านั้นทางด้านจิตใจและอื่น ๆ ได้มากพอสมควร
 เวลาที่มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะพากันมาร่วมฟังธรรม ทำบุญ
 เวียนเทียนอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา เหล่านี้เป็นต้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้างในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน?

ตอบ วิธีการที่พระธรรมจาริกบ้านม้งบวักจัน ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขานั้น มีหลายวิธีด้วยกัน ซึ่งจะขอกล่าวไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1.1 ด้านการศึกษาได้ขอเวลาในช่วงที่เหมาะสมและได้ประสานงานกับครูในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน สอนวิชาศีลธรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กนักเรียนเป็นประจำ

1.2 ด้านการเกษตร แนะนำให้ชาวไทยภูเขาประกอบอาชีพการเกษตรแบบลักษณะพอเพียง ปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปี

1.3 ด้านสาธารณสุข แนะนำให้ชาวไทยภูเขาหันมานิยมปลูกพืชสมุนไพร สามารถบริโภคและใช้รักษาโรคได้ เช่น กระถิน สะเดา ผักคำลิง แมงรัก พริกไทย มะละกอ เป็นต้น

1.4 ด้านสาธารณสุขโรค แนะนำให้ช่วยกันขุดบ่อเลี้ยงปลา ร่วมกันตัดถนนหนทางเข้าสู่หมู่บ้าน สร้างศาลาประชาคมประจำหมู่บ้าน ขุดลอกห้วยหนองคลองบึง เป็นต้น

1.5 จัดงานในวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้ชาวไทยภูเขามีส่วนร่วม และได้ชี้แจงถึงความหมายของวันสำคัญต่าง ๆ เหล่านั้น ให้ชาวไทยภูเขาได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติเป็นประจำตลอดไป

2. ท่านคิดว่าโครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องตลอดไปหรือไม่ เพราะเหตุใด?

ตอบ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้นยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพราะชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนของประเทศไทยนั้นมาก พระธรรมจาริกจะต้องเข้าไปปฏิบัติศาสนกิจให้ครบทุกหมู่บ้านของชาวไทยภูเขาเหล่านั้น ที่ปฏิบัติงานอยู่ในขณะนี้ยังไม่ถึง 30 เปอร์เซ็นต์เลย และจะต้องคำนึงถึงความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศชาติด้วย

3. ท่านคิดว่าหน่วยงานใดบ้าง ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สมควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนช่วยเหลือแก่โครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด?

ตอบ หน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนนั้น มีหลายหน่วยงานด้วยกันที่เห็นสมควรจะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือแก่โครงการพระธรรมจาริกให้ดำเนินไปด้วยความสำเร็จและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์คือ กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน เป็นต้น สำหรับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม) เป็นหน่วยงานภาครัฐซึ่งให้ความอุปถัมภ์อยู่เดิมแล้ว ส่วนหน่วยงานเอกชนที่เห็นสมควรให้การสนับสนุนและช่วยเหลือแก่โครงการพระธรรมจาริกนั้น ได้แก่ มูลนิธิต่าง ๆ เช่น มูลนิธิपोเต็ก ซึ่งตั้ง เป็นต้น เพราะหน่วยงานเหล่านั้น มีศักยภาพและมีปัจจัยเพียงพอที่จะให้การสนับสนุนอยู่แล้ว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สัมภาษณ์ประธานแกนนำชาวพุทธชาวเขา

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ นายประหยัด นามสกุล ปันสี (เผ่ากะเหรี่ยง)
2. อายุ 38 ปี
3. ที่อยู่ บ้านเด่น ตำบลวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
4. มีประสบการณ์การเป็นประธานแกนนำชาวพุทธชาวเขา 3 ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2549 เวลา 09.00 น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการเป็นผู้นำแกนนำชาวพุทธชาวเขา

1.1 ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง ที่ได้มาเป็นแกนนำชาวพุทธชาวเขา และจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง

ตอบ รู้สึกดีใจ และภูมิใจมากที่ได้รับการคัดเลือกให้มาเป็นผู้นำแกนนำชาวพุทธ เพราะการเป็นผู้นำแกนนำจะทำให้เรามีความรู้เกี่ยวกับด้านศาสนาพุทธดีพอ เพราะจะต้องศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอยู่เสมอและเป็นตัวแทนของชาวพุทธชาวเขาประจำหมู่บ้านและประจำตำบลอีกด้วย และผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้มาเป็นผู้นำแกนนำนั้นจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้คือ

1. สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้
2. มีฐานะพอสมควร
3. เป็นชายหรือหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป และมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง
4. เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านทั่วไป
5. เป็นผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา
6. มีเวลาที่เพียงพอที่จะอุทิศตนเป็นผู้นำแกนนำชาวพุทธได้ดี
7. สามารถนำไหว้พระสวดมนต์ อาราธนาศีล เทศน์ ธรรมและสามารถ

กล่าวคำถวายสังฆทานได้

1.2 หน้าที่ของผู้นำแกนนำชาวพุทธจะต้องทำอะไรบ้าง จงอธิบายเป็นข้อ ๆ ?

ตอบ หน้าที่ของแกนนำชาวพุทธ มีภาระหน้าที่และทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นตัวแทนของพระธรรมจาริก

2. เป็นผู้นำจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและอื่น ๆ เช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันปิยะมหาราช และวันเฉลิมพระชนมพรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น
3. เป็นผู้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เช่น จำนวนประชากร การเกิด ตาย ย้ายเข้า ย้ายออก คนชรา คนพิการ เป็นต้น
4. ประสานงานและการประชาสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ เช่น อบต. อำเภอ และการประกาศข่าวตามเครื่องเสียงตามสาย เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการด้านศาสนา

2.1 ก่อนที่ท่านจะมานับถือศาสนาพุทธ ท่านนับถือลัทธิอะไร และท่านมีความคิดอย่างไรที่หันมานับถือศาสนาพุทธ และเป็นแกนนำชาวพุทธชาวเขา ?

ตอบ ผมนับถือลัทธิผี บูชาผีนางไม้ ก่อนที่จะหันมานับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาพุทธเป็นสิ่งที่ดี เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำประเทศไทย แม้ว่าเราจะเป็นชาวเขาเรารู้สึกจิตสำนึกในความเป็นคนไทย เพราะเราเกิดทำมากินอยู่บนผืนแผ่นดินไทย การเป็นผู้นำแกนนำชาวพุทธชาวเขา นับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก เพราะจะทำให้เรารู้เกี่ยวกับหัวข้อธรรมะดี ๆ ที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เสมอ ๆ

2.2 โครงการพระธรรมจาริกมีประโยชน์อย่างไรกับชาวเขา ?

ตอบ โครงการพระธรรมจาริกมีประโยชน์มากสำหรับชาวเขา เพราะแต่ก่อน ๆ นั้น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ยังไม่เคยรู้จักพระพุทธศาสนา พระธรรมจาริกคือใคร และทำหน้าที่อย่างไร ก็ยังไม่รู้ แต่บัดนี้พวกชาวเขาที่อาศัยอยู่บนภูเขาต่าง ๆ นั้น รู้จักพระธรรมจาริกดีขึ้น เพราะเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนา ที่ได้นำเอาธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประกาศและบอกกล่าวให้ชาวเขาได้รู้จัก เข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของชาติไทยในที่สุด

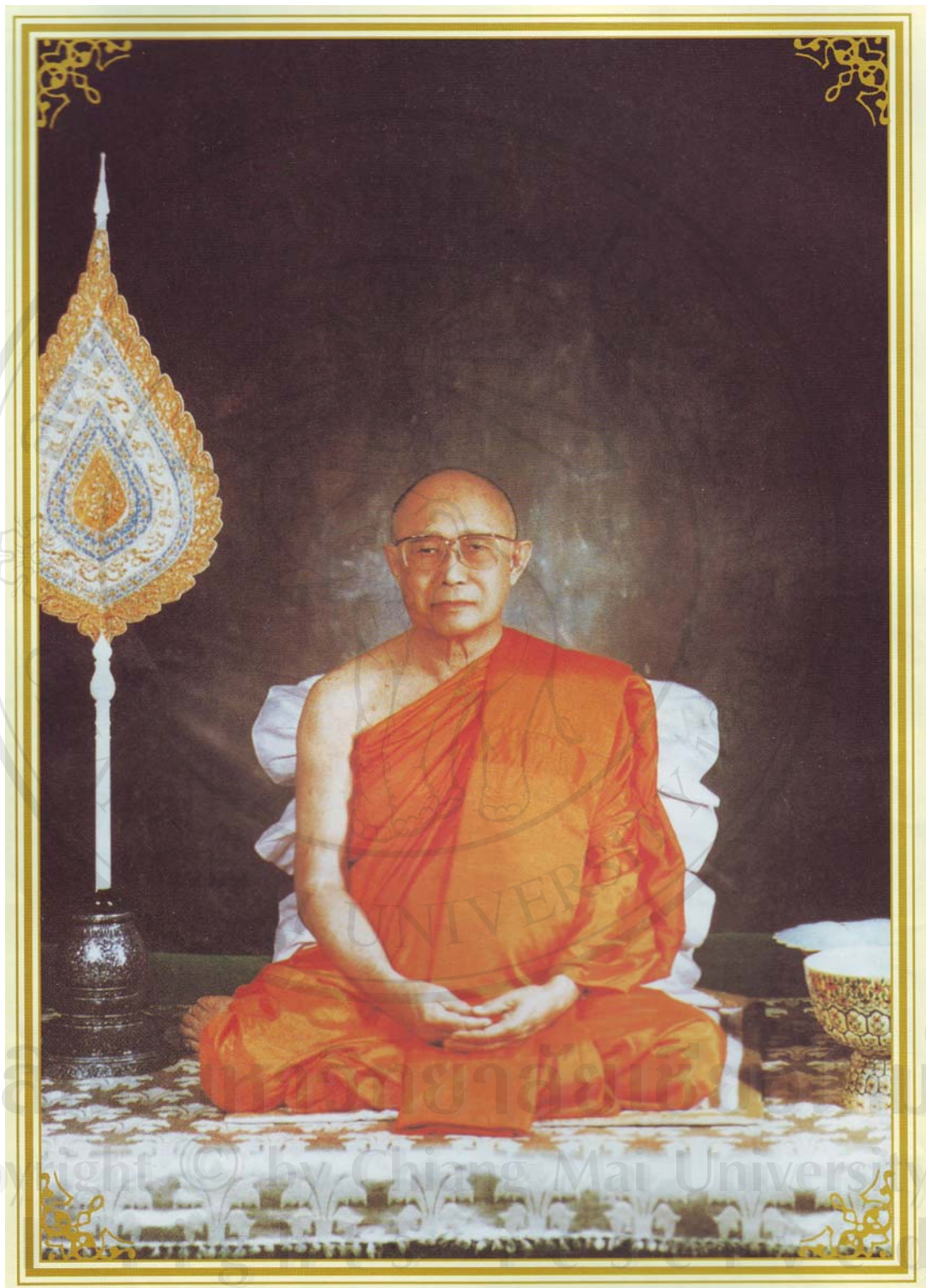
ภาคผนวก จ

ภาพกิจกรรมต่างๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

สมเด็จพระพุฒาจารย์
อติประธานคณะพระธรรมจาริก
ตั้งแต่ปี 2508 - 2537

สมเด็จพระมหาธีรราชมั่งคลาจารย์
 ประธานคณะพระธรรมจาริก องค์ปัจจุบัน
 ตั้งแต่ปี 2538 - ปัจจุบัน

พระราชวิมลเมธี (สังวาลย์ พหุมน โณ,ป.ธ.๖ M.A.)

เจ้าอาวาสวัดศรีโสดา ตั้งแต่ พ.ศ 2529 ถึงปัจจุบัน

และผู้อำนวยการสำนักบริหารงานโครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค

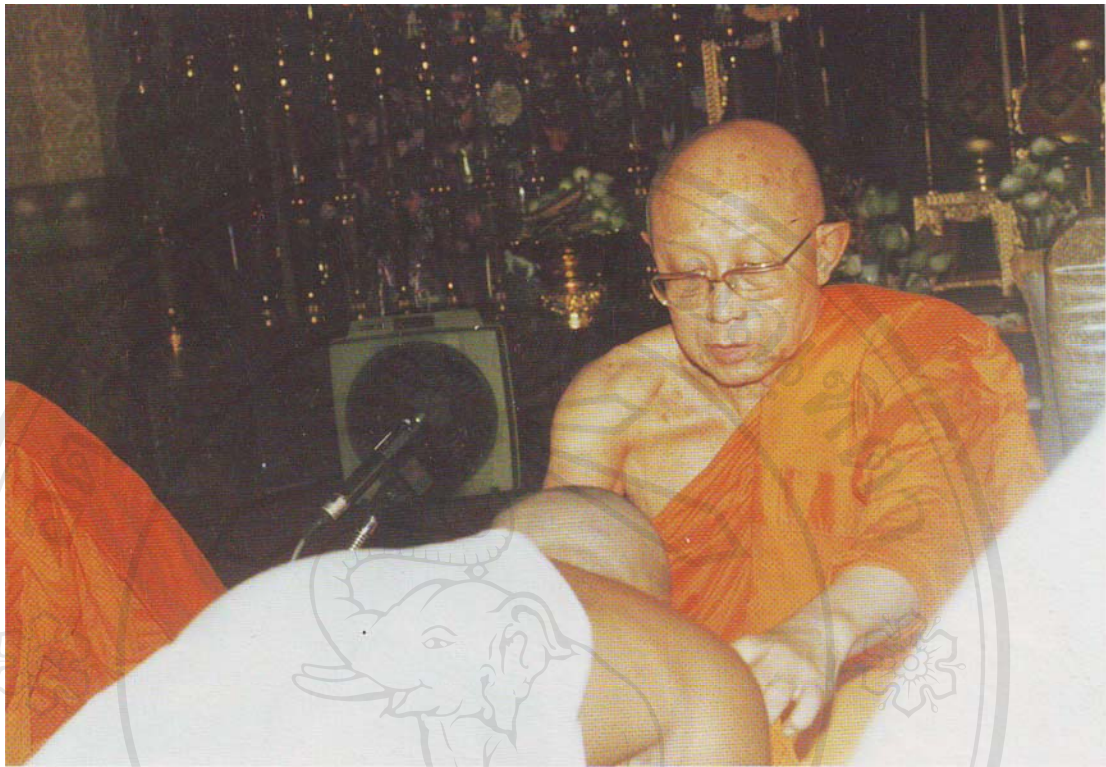
การบรรพชา-อุปสมบทชาวเขา

พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม สถานที่บรรพชา/อุปสมบท
ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึงปัจจุบัน

เยาวชนชาวแม้ว จ.เพชรบูรณ์ ที่มีจิตศรัทธาในพุทธศาสนาขอบรรพชาครั้งแรก
ลาบขต่อ นายเฉลิม ยูปานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ก่อนเดินทาง
เข้ากรุงเทพฯ (พ.ศ ๒๕๐๘)

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ทำพิธีบรรพชา/อุปสมบทแก่เยาวชนชาวเขา

สมเด็จพระวันรัต วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรรมการมหาเถรสมาคม
แม่กองงานพระธรรมทูต กล่าวเปิดการปฐมนิเทศและให้โอวาทแก่คณะพระธรรมจาริก
รุ่นที่ ๑ ณ วัดเบญจมบพิตร ๒๖ มีนาคม ๒๕๐๘

พระธรรมกิตติโสภณ เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ประธานคณะพระธรรมจาริก
กล่าวรายงานเปิดการปฐมนิเทศพระธรรมจาริกรุ่นที่ ๑

คณะพระธรรมจาริกออกเดินทางโดยรถยนต์ จากวัดเบญจมบพิตร
ไปสถานีรถไฟหัวลำโพง หลังจากสิ้นสุดการประชุมพิเศษ

ระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ถึง ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ การเดินทางไปปฏิบัติงานของ
พระธรรมจาริกตามหมู่บ้านชาวเขาในภาคเหนือ ใช้การเดินทางโดยรถไฟ
จากสถานีรถไฟหัวลำโพง กรุงเทพฯ

พระเถระชั้นผู้ใหญ่และข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ สงฆ์คณะพระธรรมจาริก
ที่สถานีรถไฟหัวลำโพง

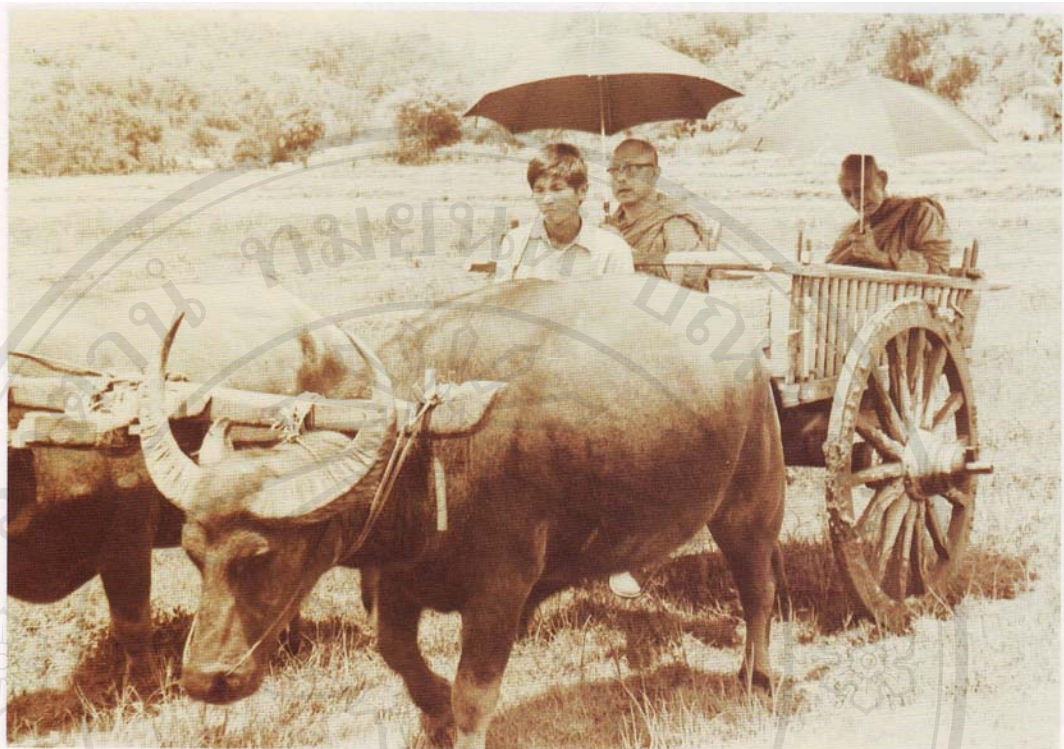

ชาวเขาที่บรรพชาครั้งแรก เข้าเฝ้า นายสุวรรณ รื่นยศ
อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ก่อนพิธีบรรพชา (พ.ศ.๒๕๐๘)

ชาวเขาที่จะบรรพชาเป็นสามเณร กำลังโกนผม

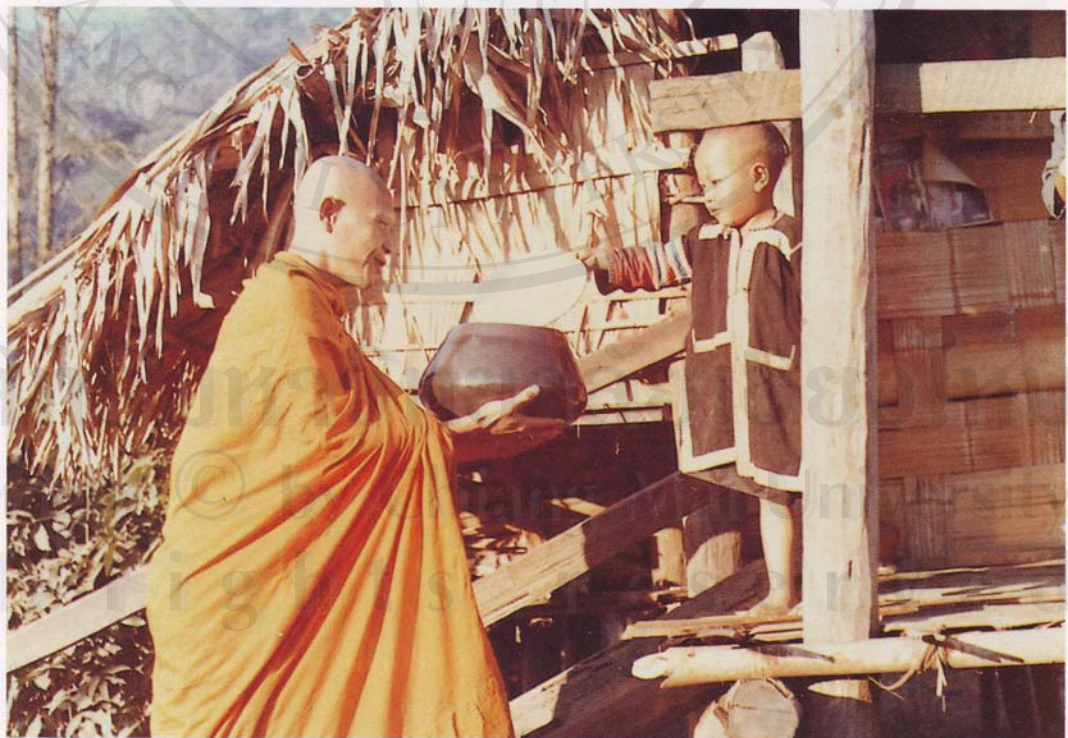
เดินทางไปปฏิบัติงานโดยนั่งเกวียน (พระธรรมกิตติโสภณ ประธานคณะพระธรรมจาริก
เดินทางตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานของพระธรรมจาริกตามอาศรมฯต่าง ๆ)

เดินทางไปปฏิบัติงานโดยพาหนะช้าง โดยเฉพาะในหมู่บ้านกะเหรี่ยง
จังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน และหมู่บ้านแม่วป่าแดง อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์

ชาวเขาถวายอาหารบิณฑบาต แก่พระธรรมจาริก

วัดศรีโสดา

อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยผู้สร้างวัดศรีโสดา

ในภาพพระธรรมกิตติโสภณประธานคณะพระธรรมจาริกกำลังถวายสิ่งสักการบูชา
เนื่องในวันทำพิธีเปิดศูนย์อบรมพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรชาวเขา (๒๕๑๔)

กุฏิสำหรับพระภิกษุสามเณรชาวเขา วัดศรีโสดา รุ่นแรก
สร้างประมาณ ปี พ.ศ. ๒๕๑๕

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงวางศิลาฤกษ์อาคารศูนย์อบรมพระพุทธศาสนา
แก่พระภิกษุสามเณรชาวเขา และถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดศรีโสดา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ (๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ถวายผ้าพระกฐิน

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
ทรงปฏิสังขรณ์ถ้ำกับชาวเขาที่มาเฝ้ารับเสด็จ (๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๕)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เยี่ยมอาศรมพระธรรมจาริกบ้านวัดจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ (๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ เปิดป้ายอาคาร
ส.ว. สมเด็จพระบรมราชชนนี ณ วัดศรีโสดา (๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๙)

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ทรงเปิดป้ายอาคาร
ส.ว. สมเด็จพระบรมราชชนนี และทรงลงพระนามาภิไธย

ศาลา “ส.ว.สมเด็จพระบรมราชชนนี” คอนกรีตเสริมเหล็ก
 ๓ ชั้นครึ่ง กว้าง ๒๐.๖๕ เมตร ยาว ๕๔.๔๓ เมตร
 สิ้นทุนทรัพย์ ๗,๕๐๐,๐๐๐ บาท พ.ศ. ๒๕๑๕
 เป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี สาขามหาจุฬาลงกรณ

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เป็นประธานเปิดงานแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
ณ อาศรมพระธรรมจาริกบ้านหนองเต่า ต.แม่วิน กิ่ง อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่
(๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงบำเพ็ญกุศลถวายสังฆทาน
แด่พระภิกษุสามเณรวัดศรีโสดา จ.เชียงใหม่ (๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยี่ยมวัดศรีโสดา
อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ภาคผนวก จ

สถิติจำนวนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในประเทศไทย

ที่ขอเข้าบรรชาอุปสมบทปี 2508 - 2549

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก จ

สถิติจำนวนชาวเขาเผ่าต่างๆ ในประเทศไทย

ที่ขอเข้าบรรพชา – อุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรในบวรพระพุทธศาสนา

ตามโครงการพระธรรมจาริก (การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชนถิ่นกันดาร)

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2508 – ปัจจุบัน

ปีพุทธศักราช	จำนวนชาวเขาที่ขอเข้าบรรพชาอุปสมบท			หมายเหตุ
	พระภิกษุ	สามเณร	รวม	
2508	-	12	12	
2509	4	14	18	
2510	4	42	46	
2511	6	27	33	
2512	8	20	28	
2513	1	24	25	
2514	9	108	117	
2515	13	119	132	
2516	15	108	123	
2517	19	90	109	
2518	19	90	109	
2519	15	108	123	
2520	12	145	157	
2521	20	121	141	
2522	23	141	164	
2523	21	178	199	
2524	18	117	135	
2525	43	154	197	
2526	31	119	150	

ปีพุทธศักราช	จำนวนชาวเขาที่ขอเข้ารับรรพชาอุปสมบท			หมายเหตุ
	พระภิกษุ	สามเณร	รวม	
2527	10	120	130	
2528	28	122	150	
2529	65	96	161	
2530	55	110	165	
2531	18	132	150	
2532	23	130	153	
2533	25	138	163	
2534	29	163	192	
2535	29	145	174	
2536	14	186	200	
2537	36	286	322	
2538	30	296	326	
2539	81	284	365	
2540	72	300	372	
2541	92	310	402	
2542	74	222	296	
2543	60	144	204	
2544	42	168	210	
2545	69	281	350	
2546	143	88	231	
2547	48	300	348	
2548	80	160	240	
2549	60	200	260	
รวม	1,464	6,118	7,582	

ภาคผนวก ช

พระภิกษุชาวเขาที่เป็นเปรียญธรรม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

ประวัติ

พระมหากฤติ กิตติธำรี (ป.ธ. 9)

ชื่อ พระมหากฤติ ฉายา กิตติธำรี นามสกุล เจริญพยุง (เผ่าม้ง)
 เกิดวันที่ 13 ตุลาคม 2523 บ้านเลขที่ 145 หมู่ 7 บ้านสิบสองพัฒนา
 ตำบลผาซางน้อย อำเภอปาง จังหวัดพะเยา 56140
 บิดาชื่อ นายสมพงษ์ นามสกุล เจริญพยุง อายุ 48 ปี
 มารดาชื่อ นางเมา นามสกุล เจริญพยุง อายุ 45 ปี
 มีพี่น้องทั้งหมด 7 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 2 คน
 บรรพชา เมื่อเดือนกรกฎาคม 2539 ณ วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร
 มีพระพรหมจริยาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์
 อุปสมบท เมื่อเดือนกรกฎาคม 2543 ณ อุโบสถพัทสีมา วัดสำโรง
 อ.นครชัยศรี จ. นครปฐม
 มีพระครูสิริบุญญาภิวัฒน์ เจ้าคณะอำเภอนครชัยศรี เป็นพระอุปัชฌาย์

การศึกษาสายสามัญ

พ.ศ. 2538 จบประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนราชานุเคราะห์ อำเภอปาง จังหวัดพะเยา
 พ.ศ. 2543 จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดศรีโสดา
 พ.ศ. 2547 พธ.บ. (บาลีไวยากรณ์ชั้นสูง หรือบาลีใหญ่) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม
 พ.ศ. 2548 ปวศ. (ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู) รุ่นที่ 15 จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏ
 ราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาสายนักธรรม – บาลี

พ.ศ. 2539 น.ธ.ตรี สำนักเรียนวัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่
 พ.ศ. 2540 ประโยค 1 – 2 , น.ธ. โท สำนักเรียนวัดศรีโสดา
 พ.ศ. 2541 ป.ธ. 3 , น.ธ. เอก สำนักเรียนวัดศรีโสดา
 พ.ศ. 2542 ป.ธ. 4 สำนักเรียนวัดศรีโสดา

ประวัติ
พระมหาพิบูลย์ ปณฺญาสุโข (ป.ธ. 4)

ชื่อ	พระมหาพิบูลย์ ฉายา ปณฺญาสุโข	นามสกุล	สมโพธิญาณ
เกิดวันที่	22 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2527 อายุ 22 ปี พรรษา 2		
ภูมิลำเนา	บ้านห้วยปมฝาด เลขที่ 41 หมู่ 6 ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000		
ชาติพันธุ์	กะเหรี่ยง		
ประวัติการศึกษา			
ปี พ.ศ. 2539	จบการศึกษาประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยปมฝาด ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน		
ปี พ.ศ. 2542	จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่		
ปี พ.ศ. 2544	จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่		
ปี พ.ศ. 2549	จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่		
ปัจจุบัน	กำลังศึกษาปริญญาโท แผนกวิชาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และ รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		

ประวัติการศึกษาทางธรรม

ปี พ.ศ. 2539	สอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรี สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ปี พ.ศ. 2540	สอบไล่ได้นักธรรมชั้นโท สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ปี พ.ศ. 2541	สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ปี พ.ศ. 2541	สอบไล่ได้บาลีประโยค 1-2 สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2542 สอบไล่ได้เปรียญธรรม 3 ประโยค สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2546 สอบไล่ได้เปรียญธรรม 4 ประโยค สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ประวัติ
พระมหานิติคุณ นิติคุณ (ป.ช. 5)

ชื่อ พระมหานิติคุณ ฉายา นิติคุณ **นามสกุล** เคารพปรัชญา

เกิดวันที่ 13 เดือน กันยายน พ.ศ. 2525 อายุ 24 ปี พรรษา 4

ภูมิลำเนา บ้านห้วยปลิง เลขที่ 161 หมู่ 3 ตำบลมอนจอง อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ 52000

ชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. 2539 จบการศึกษาประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนบ้านห้วยปลิง ตำบลมอนจอง อำเภอมกน้อย จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2543 จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2544 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ปัจจุบัน กำลังศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติการศึกษาทางธรรม

ปี พ.ศ. 2539 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นตรี สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2540 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นโท สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2542 สอบไล่ได้นักธรรมชั้นเอก สำนักศาสนศึกษาวัดวิเวกวาราม ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2540 สอบไล่ได้บาลีประโยค 1-2 สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2541 สอบไล่ได้บาลีเปรียญธรรม 3 ประโยค สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2543 สอบไล่ได้บาลีเปรียญธรรม 4 ประโยค สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปี พ.ศ. 2543 สอบไล่ได้บาลีเปรียญธรรม 5 ประโยค สำนักศาสนศึกษาวัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ซ
แบบประเด็นการสัมภาษณ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

ประเด็นการสัมภาษณ์ (พระธรรมจาริก)

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....
2. อายุ..... พรรษา..... วุฒิการศึกษา.....
3. ที่อยู่วัด..... หมู่บ้าน.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
4. ประสบการณ์การเป็นพระธรรมจาริก จำนวน..... ปี
5. สัมภาษณ์วันที่..... เดือน..... พ.ศ. เวลา.....

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย

- 1.1 ท่านคิดว่า เพราะเหตุใดจึงควรสร้างจิตสำนึกความเป็นคนไทยแก่ชาวไทย
ภูเขา

- 1.2 ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริก สามารถปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยได้
หรือไม่ เพราะเหตุใด

- 1.3 ท่านมีวิธีการปลูกจิตสำนึกความเป็นไทยที่จะให้ประสบความสำเร็จตาม
เป้าหมายอย่างไรบ้าง

- 1.4 ในการปฏิบัติงานตามโครงการพระธรรมจาริก ท่านได้ประสบปัญหา/
อุปสรรคอย่างไรบ้าง ท่านสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

1.5 ในปัจจุบันท่านเห็นว่าชาวเขาได้แสดงการยอมรับต่อบทบาทของพระธรรม
จาริกและให้ความร่วมมือมากหรือน้อยเพียงไร

2. ประเด็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1. ท่านใช้วิธีการอย่างไรบ้างในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขาที่จะ
ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย/แผนงาน

2. ท่านคิดว่า โครงการพระธรรมจาริกในปัจจุบัน ยังจำเป็นต้องปฏิบัติงานด้าน
การเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดไปหรือไม่ เพราะ
เหตุใด

3. ท่านคิดว่า หน่วยใดบ้าง ทั้งภาครัฐและเอกชนที่สมควรให้ความร่วมมือและ
สนับสนุนโครงการพระธรรมจาริก เพราะเหตุใด

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บัณฑิต บุญศรี

ประเด็นการสัมภาษณ์แกนนำชาวพุทธชาวเขา

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....เผ่า.....
2. อายุ.....ปี วุฒิการศึกษา.....
3. ที่อยู่บ้าน.....หมู่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
4. ประสบการณ์การเป็นผู้นำแกนนำชาวพุทธชาวเขา.....ปี
5. สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ประเด็นคำถาม

1. เกี่ยวกับการเป็นผู้นำแกนนำชาวพุทธ

1.1 ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง ที่ได้มาเป็นแกนนำชาวพุทธชาวเขา และจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง ?

ตอบ.....

2.2 หน้าที่ของผู้นำแกนนำชาวพุทธจะต้องทำอะไรบ้าง จงอธิบายเป็นข้อ ๆ ?

ตอบ.....

2. เกี่ยวกับการด้านศาสนา

1.1 ก่อนที่ท่านจะมานับถือศาสนาพุทธ ท่านนับถือลัทธิอะไร และท่านมีความคิดอย่างไรที่หันมานับถือศาสนาพุทธและ เป็นแกนนำชาวพุทธชาวเขา ?

ตอบ.....

2.2 โครงการพระธรรมจาริกเป็นประโยชน์อย่างไรบ้างกับชาวเขา ?

ตอบ.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล

นายบัณฑิต บุญศรี

ประวัติการศึกษา

พ.ม. (พิเศษครูมัธยม) ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ. การศึกษาผู้ใหญ่)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2525

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ. 2525 – 2529

หัวหน้าหน่วยเคลื่อนที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาบ้านผาละปี
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (นักประชาสัมพันธ์ 3 – 4)

พ.ศ. 2529 – 2532

หัวหน้าหน่วยเคลื่อนที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขานูเชอหลังเมือง
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (นักประชาสัมพันธ์ 4)

มกราคม – ตุลาคม 2533

ฝ่ายพัฒนาอาชีพ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดตาก
(นักประชาสัมพันธ์ 5)

พฤศจิกายน 2533 - 2537

หัวหน้าหน่วยเคลื่อนที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาบ้านแม่สาใหม่
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (นักประชาสัมพันธ์ 5)

พ.ศ. 2537 – ตุลาคม 2541

ผู้ช่วยหัวหน้าเขตพัฒนาพื้นที่ดงลอย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
(นักประชาสัมพันธ์ 5)

พฤศจิกายน 2541 – 1 ตุลาคม 2543

หัวหน้างานการศึกษา ฝ่ายพัฒนาสังคม ศูนย์พัฒนาและ
สงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ (นักประชาสัมพันธ์ 6)

พฤศจิกายน 2543 – 1 ตุลาคม 2547

ผู้ประสานงานโครงการพระธรรมจาริก ส่วนภูมิภาค
วัดศรีโสดา จังหวัดเชียงใหม่ (นักพัฒนาสังคม 6)

พฤศจิกายน 2547 – ปัจจุบัน

ข้าราชการบำนาญ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) และเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา
สำนักงานบริหารงานโครงการพระธรรมจาริก ส่วนภูมิภาค